

RiSta rekenlinialen

Gerard van Gelswijk

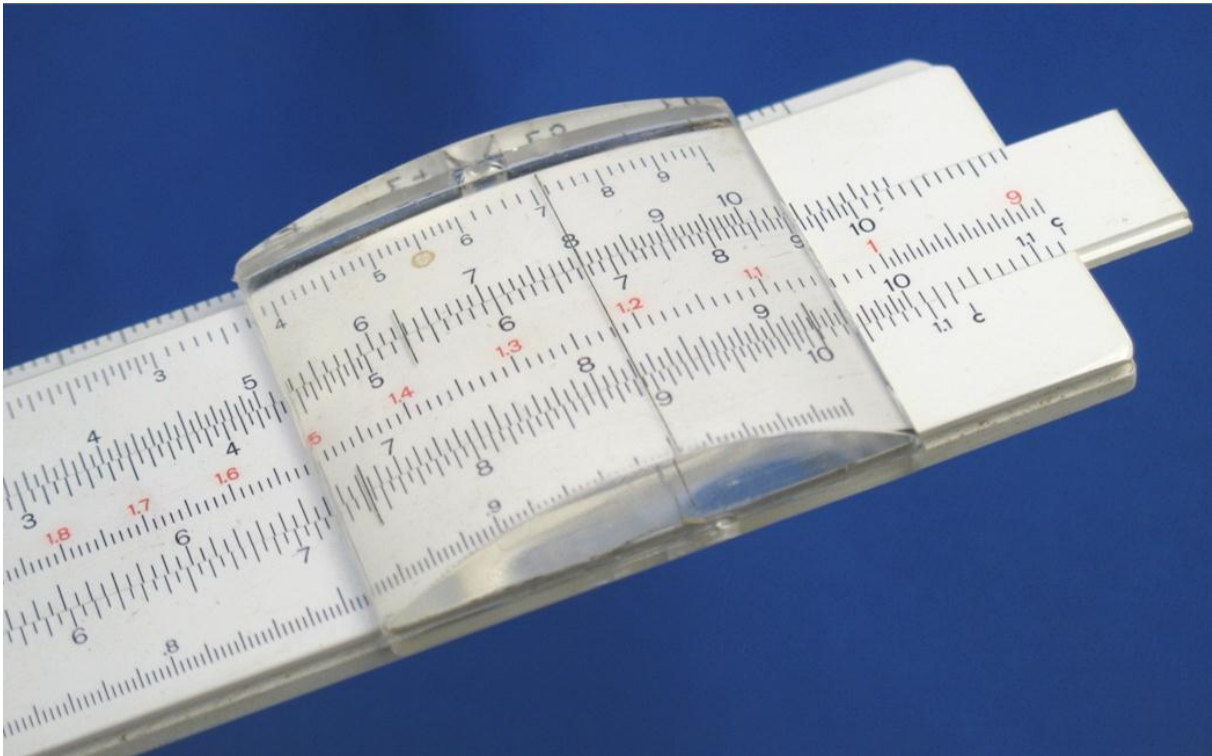
In mijn in de vorige MIR (nr 59) opgenomen stukje over Nederlandse passerdozen na 1945, heb ik geschreven dat de N.V Handelsonderneming STALA, een dochter van De Technische Boekhandel H.Stam, onder de naam *RiSta* (Richel-Stam) o.m passerdozen en rekenlinialen op de markt heeft gebracht. STALA is destijds ook wederverkoper geweest van producten van DIWA. Naar aanleiding van een vraag van David Rance wie de *RiSta* rekenlinialen nu gemaakt heeft, hebben Otto van Poelje en ik de Diwa en *RiSta* linialen uit onze collectie's met elkaar vergeleken.

Mijn mening dat Diwa de *RiSta* linialen gemaakt zou hebben wordt niet geheel door Otto gedeeld. Weliswaar zijn we het er over eens dat de *RiSta* linialen vereenvoudigde uitvoeringen zijn van de verschillende Diwa linialen (Zie onderstaande figuren: de bovenste liniaal in de afbeeldingen is een Diwa en de onderste een *RiSta*) maar we zijn het niet geheel met elkaar eens dat ze dan ook door Diwa vervaardigd zouden moeten zijn.

De mening van Otto wordt ondersteund door het feit, dat zowel Otto als ik in onze collectie een *RiSta* liniaal hebben met een gebruiksaanwijzing in het Duits, niet in het Nederlands. Ook is Otto in het bezit van twee rekenlinialen voorzien van de naam *Cartesius* in diepdruk, maar die verder exact gelijk zijn aan een *RiSta* liniaal. Ook zijn de Duitstalige handleidingen van beide merken identiek, 8 kantjes gemengde tekst voor zowel Rietz, Elektro als Darmstadt linialen, met als enig verschil dat de afbeeldingen door *Cartesius* "Abb." worden genoemd, en door *RiSta*: "Fig.". De cursieve letterfonts van de typenamen "*rietz 1*" vertonen een opvallende gelijkenis voor de *Cartesius* en de *RiSta*.

De kenmerkende lopers van zowel de *RiSta* als de *Cartesius* hebben een deels cilindervormig glas (zie onderstaande figuur): vermoedelijk bedoeld voor een betere aflezing van dicht opeenstaande schaalstreepjes, maar het vergroterend effect is bij loodrechte aflezing minimaal.

Vooral nog lijkt het erop dat H. Stam, via zijn dochteronderneming STALA, de *RiSta* linialen in Duitsland liet maken bij een tot op heden onbekende fabrikant. Deze fabrikant gebruikte voor de *RiSta* linialen vermoedelijk vereenvoudigde Diwa mallen en uitgangsmateriaal van kleinere afmetingen; de afmetingen van Diwa 47x6 mm tegen *RiSta* 42,5x4 mm. Ook zijn de lopers verschillend: Diwa heeft een vlakke loper en *RiSta* een loper met een ronde bovenkant.

Ook leverde STALA aan anderen linialen gemerkt *RiSta* of met een door de klant gewenste handelsnaam, een praktijk die overigens meer voorkwam. Daarbij valt te denken aan Wolters-Noordhoff en Ahrend.

Bevredigend is hiermee de vraag naar de herkomst van de *RiSta* linialen niet beantwoord en dat zal waarschijnlijk ook moeilijk zijn, omdat *RiSta* feitelijk alleen in Nederland op enige schaal en dan ook nog maar gedurende een jaar of vijftien op de markt is gebracht en in die periode één van de vele merken was.